

Asia: VN/17575/2021-OKM-72

Luonnos hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Akava kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta SORA-säännösten muuttamisesta.

Akava pitää esitysluonnosta pääsääntöisesti oikeansuuntaisena ja katsoo sen vastaavan useisiin nykyisen sääntelyn soveltamisessa tunnistettuihin epäselvyyksiin korkeakouluissa.

Akava kannattaa esityksen keinoja, joilla tuetaan korkeakoulujen tietojensaantioikeuksia sekä tiedonantovelvoitteita vireille tulevista ja päättyvistä SORA-prosesseista. Akava pitää tärkeänä myös opiskeluoikeuden rikosperusteisen peruuttamisen edellytysten laajentamista koskemaan tilanteita, joissa koulutukseen sisältyy olennaisesti iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä. Tätä voisi olla perusteltua laajentaa muihinkin ryhmiin, kuten mielenterveysasiakkaisiin.

Akava pitää kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan opiskelijan siirtäminen korkeakoulussa toiseen koulutukseen olisi jatkossa mahdollista vain opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksen yhteydessä. Se näkee perusteltuna, että korkeakouluilla on mahdollisuus saada tieto lainvoimaisesta opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksestä silloin, kun se on välttämätöntä muiden henkilöiden turvallisuuden suojaamiseksi.

Akava korostaa, kuinka tiedonsiirron tulee perustua huolellisesti ja asianmukaisesti käsiteltyihin ja lainvoimaisiin päätöksiin. Koskien lupa- ja valvontaviraston tiedonsaantia ammattitoiminnan asianmukaisuuden selvittämisessä on yliopistolain 43 b §:n ja ammattikorkeakoululain 34 §:n opiskeluoikeuden peruuttamista koskevien säännösten säännöskohtaisia perusteluja siksi täydennettävä terveydenhuollon ammatteihin opiskelevien ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tarkastelun lisäksi niin, että samassa yhteydessä mainitaan sosiaalihuollon ammattihenkilöillä (817/2015) laillistettuihin ammatteihin yliopistossa opiskelevat sosiaalityöntekijäopiskelijat ja ammattikorkeakouluissa sosionomin, geronomin ja kuntoutuksen ohjaajan ammatteihin opiskelevat.

Akava pitää tärkeänä opiskelijan oikeutta tukeen ja ohjaukseen opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen, mutta muistuttaa samalla sen vaikutuksista opettajan ja opinto-ohjaajan tehtävien lisääntymiseen. Tältä osin Akava pitää vaikutusarviointia puutteellisena ja edellyttää niiden täydentämistä.

Kommentit ehdotusten vaikutuksista

Esityksellä voidaan katsoa olevan pääosin myönteisiä vaikutuksia koulutusjärjestelmän toimivuuteen, opiskelijoiden oikeusturvaan sekä koulutusympäristöjen ja harjoittelupaikkojen turvallisuuteen. Sääntelyn täsmentäminen ja ohjeistusten tarkentaminen vähentää tulkinnanvaraisuutta ja alueellisia tai organisaatiokohtaisia eroja SORA-menettelyjen soveltamisessa.

Jälkiohjauksen vahvistaminen tukee opiskelijoita tilanteissa, joissa opintopolku muuttuu, ja edistää siirtymistä uusiin opintoihin tai muihin palveluihin. Akavan näkemyksen mukaan jälkiohjauksen kirjaaminen lainsäädäntöön on tärkeää erityisesti syrjäytymisriskissä olevien opiskelijoiden näkökulmasta ja tukee koulutuksellista jatkuvuutta myös vaikeissa tilanteissa. Akava huomauttaakin, kuinka tämä lisää käytännössä sekä opettajien että opinto-ohjaajien työtä, mikä tulee huomioida esityksen vaikutusarvioissa.

Yhtä lailla vaikutusarvioiden yhteydessä tulee huomioida rehtoreiden ja opettajien työtä lisäävät korkeakoulujen velvoitteet päivittää ohjeitaan, perehdyttää henkilöstöään ja varautua muun muassa rikosrekisteriotteiden tarkastamisen laajenemiseen, osallistumisoikeuden epäämisten kirjaamiseen sekä jälkiohjauksen järjestämiseen.

Mitä näkemyksiä teillä on ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisestä SORA-oppaasta?

Akava pitää erittäin tärkeänä, että korkeakoulujen käyttöön laaditaan yhteinen, ajantasainen SORA-opas esityksen voimaantulon tueksi. Kuten esityksessäkin todetaan, SORA-prosessi koetaan nykyisellään raskaaksi ja työlääksi.

Yhteinen opas tukee sääntelyn yhdenmukaista soveltamista eri koulutusasteilla ja vähentää tulkintaeroja erityisesti siirtymätilanteissa ja yhteistyössä toimivien organisaatioiden välillä. Yhtenevät valtakunnalliset ohjeet vahvistavat hakijoiden oikeusturvaa ja tasapuolista kohtelua.

Samalla tulee pohtia, millaisilla kevyemmillä menettelyillä koulutuksenjärjestäjiä voitaisiin tukea puuttumaan tilanteisiin, jotka liittyvät opiskelijoiden soveltumattomuuteen tai turvallisuuteen, ja miten niitä voitaisiin tukea vahvemmin SORA-prosessien aloittamisessa. Lisäksi silloin, kun SORA-prosessi on aloitettu, tulee asianosaisilla olla selkeästi tiedossa, miten prosessi etenee.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

On välttämätöntä, että oppilaitosten henkilöstön koulutukseen ja toimintamallien jalkauttamiseen varataan riittävät resurssit, jotta esityksen tavoitteet toteutuvat yhdenmukaisesti ja oikeusturvaa kunnioittaen. Lisäksi jatkossa on tärkeää seurata säännösten käytännön vaikutuksia erityisesti opiskeluoikeuden pidättämisen ja peruuttamisen välisen suhteen sekä uusien turvaamistoimien käytön osalta.

Sahamies Miika
Akava ry